

כל אחד זקוק ל"סייגים"

ההוראה הראשונה במסכת אבות (לאחרי הקדמת סדר המסורה, "משה קיבל תורה מסיני וכו'" עד "ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה") היא "שלשה דברים": א) "הווי מתונים בדין", ב) "והעמידו תלמידים הרבה", ג) "ועשו סייג לתורה".

אמרו רז"ל: מה שהקב"ה מצווה לישראל לעשות - עושה הוא גם בעצמו. כיוון שהקב"ה מצווה את ישראל שיעשו שלושה דברים אלו, מובן, שכן היא גם ההנהגה למעלה. "הווי מתונים בדין":

בשעה שרואים את המצב הרוחני של הדור הזה, עד כמה שפל הוא, ורוצים לדונו - הרי אם ידונוהו בהשקפה ראשונה, שלא במתינות, עלולים לדונו ח"ו שלא לכף זכות. אבל כאשר ישנה המתינות בדין, ומתבוננים בסיבות שהביאו לזה: ההעלם והסתר הוא גדול ביותר והחושך הוא כפול ומכופל,

- שהרי בכלל, ירידת הנשמה למטה היא, כפתגם הרשב"ץ נ"ע: "חכמה עילאה בתוך שק של בשר ועצמות עם דם רותח". כן היה תמיד, ובפרט בדורנו, כשהחושך הוא כפול ומכופל - אזי אין דנים מדוע אנשי הדור אינם טובים יותר; אדרבה, המעט טוב שכן ישנו, מעורר פליאה ומתינות זו פועלת - "והעמידו תלמידים הרבה":

אין מסתפקים בתלמידים שהם כבר "בניך לימודי הוי", אלא "תלמידים הרבה" - שכל ישראל, אפילו רשעים, ואפילו אלו שהם למטה עוד יותר מסתם רשעים, יעשו מהם תלמידים, "בניך לימודי הוי".

ודבר זה מביא גם ל"ועשו סייג לתורה":

כדי שכל אחד ואחד מישראל יוכל להתחיל מיד ללכת בדרך התורה, הרי אם קשה לו להתחיל בעניין פלוני, נותנים לו עניין אחר. וזהו "ועשו סייג לתורה", שעלידי יותר סייגים נותרות אפשרות שלכל אחד ואחד מישראל יהיה עניין שבו הוא כבר שייך לתורה.

כמו בכמה וכמה עניינים, הרי גם סדרם של ג' דברים אלו הוא דו־סטרי:

א) בסדר ישר - "הווי מתונים בדין" מביא ל"והעמידו תלמידים הרבה", ודבר זה מביא ל"ועשו סייג לתורה", כנ"ל. ב) בסדר הפוך - "ועשו סייג לתורה" מביא ל"והעמידו תלמידים הרבה", ודבר זה מביא ל"הווי מתונים בדין".

השייכות שיש לכל יהודי לתורה, עלידי "ועשו סייג לתורה" - פועלת "והעמידו תלמידים הרבה", שמכל ישראל עושים תלמידים, "בניך לימודי הוי".

ובמילא מביא הדבר ל"הווי מתונים בדין" שלאחרי זה - דלעתיד, עניין המתינות בגאולה העתידה, שתהיה "לא בחפזון", אלא "בשובה ונחת תיוושעון".

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'לא

ערב שבת קודש

פרשת קדושים

כ"ו בניסן התשע"ד



יוצא לאור על ידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה בניסן ה'תשע"ד - ב' באייר ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ה בניסן	ה'ל' שבועות פרק ד-ו.	ה'ל' רוצח ושמירת נפש פרק יא.	מל"ת סב.
ש"ק	כ"ו בניסן	פרק ז-ט.	פרק יב.	מל"ת רמח. רמט.
א'	כ"ז בניסן	פרק י-יב.	פרק יג.	מ"ע ז.
ב'	כ"ח בניסן	ה'ל' נדרים.. בפרקים אלו.	ראשית חכמה וגו'. ספר קנין והוא ספר שנים עשר.. ה'ל' מכירה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צד.
ג'	כ"ט בניסן	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע צד.
ד'	ל' בניסן	פרק ז-ט.	פרק ג.	מל"ת קנו.
ה'	א' באייר	פרק י-יב.	פרק ד.	מ"ע צה.
ו'	ב' באייר	פרק יג. ה'ל' נזירות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מ"ע צה. צב. מל"ת רט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', כ"ה בניסן	3:49	4:44	5:08	6:09	9:18	12:39	1:12	7:16.4	7:42
ש"ק, כ"ו בניסן	3:48	4:43	5:07	6:08	9:18	12:39	1:12	7:17.2	7:42
א', כ"ז בניסן	3:46	4:42	5:05	6:06	9:17	12:39	1:12	7:17.9	7:43
ב', כ"ח בניסן	3:45	4:41	5:04	6:05	9:16	12:39	1:12	7:18.6	7:44
ג', כ"ט בניסן	3:43	4:39	5:03	6:04	9:16	12:38	1:12	7:19.3	7:45
ד', ל' בניסן	3:41	4:38	5:02	6:04	9:15	12:38	1:12	7:20.0	7:46
ה', א' באייר	3:40	4:37	5:01	6:03	9:15	12:38	1:12	7:20.7	7:46
ו', ב' באייר	3:38	4:36	5:00	6:02	9:14	12:38	1:12	7:21.4	7:47

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
קדושים	6:39	7:54	6:55	7:57	6:47	7:57	6:56	7:56
אמור	6:44	8:00	7:00	8:02	6:52	8:03	7:01	8:01

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידור

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יור"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03*9607588, פקס: 03*9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

יום רביעי

ל' בניסן, א' דראש-חודש אייר

[רבים ממנהגי ערב ראש-חודש וראש-חודש ומקורותיהם, רוכזו בגיליונות קודמים].

בליל ראש-חודש אין מפסיקים להכריז 'יעלה ויבוא' לפני שמונה-עשרה בדיבור, אבל טופחים על השולחן וכדומה כדי להזכיר זאת לציבור.

שחרית: 'יעלה ויבוא'. חצי הלל¹¹. קדיש תתקבל. שיר-שליים, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. הוצאת ס"ת. קוראים לארבעה עולים בפרשת התמיד וקרבת שבת וראש-חודש בפרשת פינחס. חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון (הש"ץ אינו מסיימו בקול רם). יהללו. הכנסת ספר-תורה. חליצת תפילין דרש¹². הנחת תפילין דרבנר¹³. ג' פרשיות דקריאת-שמע, ופרשיות 'קדש' 'והיה כי יביאך'. שש זכירות. חליצתן. אמירת איזה מזמור (עכ"פ הש"ץ יסיימו בקול), קדיש. תפילת מוסף.

28 מסופר שאדמו"ר מהורש"ב היה לומד פרקי אבות בשבתות הקייץ – לפעמים ב' וג' משניות בכל שבת, ולכן נמשך אצלו לימוד זה כל הקיץ (ראה 'אוצר' עמ' רמה. ועיי"ש בנושא זה ממקורות נוספים, וכן תיוון מסויים בין זה להאמור בחוברת קפב עמ' 20 שבכלל "למדו פרק" כל שבתות הקייץ).

11 בעבר הובא פעמים רבות מה שסיפר הרבי (שיחות קודש תשמ"א ח"ד ס"ע 322, בלתי מוגה) ש"חסידים נהגו 'אריינכאפן' (=לחטוף) ולומר את הברכה בעצמם בחשאי" [ולמרות שאין לראות בזה הוראה, הרי כ"כ דברים סיפר הרבי באופן כזה כדי שחסידים יאמרו זאת, ראה בשיחה הנדפסת בראש ס' המנהגים, ובפרט כאן שלא ידוע כלל על מנהג כזה בעבר בין חסידים]. והנה בגיליון תק"נ עמ' 18 הובא שהמברך בעצמו לא יענה אמן אחר ברכת הש"ץ לפני התחלת ההלל (ע"פ שו"ע אדמו"ר הזקן ס' נט סו"ס ד), עיי"ש. אמנם בוידאו מקריאת המגילה מכמה שנים ברור שהרבי היה מברך בעצמו וממתין לענות אמן על ברכת הקורא לפני התחלת הקריאה (וזה כדעת הגהת יש נוחלין שהביא הברכ"י יוסף סו"ס רצה, וכ"כ העולת שבת ס' רעג – ראה הדעות בזה בשו"ת יחוה לדעת חו"ס ס' כה, וב'מילואים' ל'סידור רבנו הזקן עם ציונים והערות' עמ' תשל ציין גם לקצות-השלחן ס' לו בבדה"ש ס"ק כג. ומעשה רב. והסברא לכאורה היא, כיוון שבענייניו הוא מאמת גם את ברכת-רש"ל) וא"כ גם כשכמה אנשים עושים קידוש, ושמע אחד מהם את חבירו שסיים את הברכה לפני שתייתו-שלו, יענה אמן. גם הרב אליהו שיח' לנדא מסר בשם אביו הרב יעקב ז"ל שבמצבים כיו"ב בבית כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ברוסטוב בשעתו נהגו בני-הבית לענות אמן. ולפ"ו אולי הפי' 'אריינכאפן' (ב'התקשרות' גיליון שלח עמ' 18 הוצע, שהכוונה לברך לפני ברכת הש"ץ כדי שלא לעבור להדיא על דברי אדמוה"ז ולברך בעצמו אחריו) הוא גם – לגמור מהר ולענות אמן על ברכת הש"ץ. וע"נ.

* "דבר נכון ביותר, שבכל ראש-חודש (מדוי חודש בחדשו) יתאספו יהודים יחד בכל מקום ומקום, בכל קהילה ובית-הכנסת, לעשות התועדות, לדבר דברי תורה, לאמור 'לחיים', 'לחיים ולברכה', לברך איש את רעהו בכל הברכות הטובות, ולקבל יחד החלטות טובות בענייני תורה ומצוות, ומתוך שמחה וטוב לבב, התועדות של שמחה, וכפסק-דין הרמ"א 'טוב לב משתה תמיד'. "וכדאי לקשר את ההתועדות והשיעור-יתורה ברבים (בימי החול) גם עם נתינת הצדקה, שיש לה סגולה מיוחדת שגדולה צדקה שמקרב את הגאולה"¹².

* צוואת ר' יהודה החסיד, שלא ליטול ציפורניים בראש-חודש¹³.
 * מי שטרם בירך את 'ברכת האילנות', יזדרו לברכה היום¹⁴.

יום חמישי

א' באייר, ב' דראש-חודש

דיני ומנהגי ראש-חודש, כדאמול.

יום שישי

ב' באייר

"תפארת שבתפארת", יום הולדת את כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, בשנת תקצ"ד¹⁵.

12 משיחת ש"פ קורה, אדר"ח תמוז תש"נ סי"ג – סה"ש תש"נ ח"ב עמ' 539, ובלה"ק 'התועדות' תש"נ ח"ג עמ' 383. בס' מנהגי ר"ח-חב"ד עמ' עז בשו"ג ציין בזה לשיחת ש"פ משפטים תש"ג, ולא מצאתי שם. וראה כף-חיים ס' טיט סוס"ק ז.
 13 קצות-השולחן ס' עג בבדי-השולחן ס"ק ד, צוואת ריה"ח אות מח. וראה בס' מנהגי ר"ח-חב"ד פ"א הע' 2, ובס' קיצור הלכות משו"ע אדמוה"ז ב'מילואים' לסי' רס"רב (עמ' נד).
 14 כיוון שהרבי (באג"ק כרך כג עמ' ששה, 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א ס' קיד ושלחן מנחם' ח"א ס' קל) מדייק מלשון 'סדר ברכת הנהנין' לאדה"ז (פ"ג ס"ד) שרק בימי ניסן יכולים לברך.
 15 תולדות חייו ב'ספר התולדות – אדמו"ר מוהר"ש' לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו (בהוצאת קה"ת, ברוקלין תש"ז, תשנ"ז) ובפירוט נוסף, בספר בשם זה של הרה"ח ר"ח ש"ל גליצנשטיין, בהוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשל"ו. וראה ב'רשימות' חוב' קמ עמ' 8. קפז עמ' 17.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת קדושים
כ"ו בניסן

השכם בבוקר – אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך – התפילה.¹
הפטרה: "ויהי דבר ה'... הלדרוש אותי אתם באים..." (יחזקאל כ, כ"ב).²
המולד: יום שלישי בשעה 4:38 [אחה"צ] 10 חלקים.
הש"ץ³ נוטל בידו את ספר התורה ומחזיקו בשעת ברכת החודש.⁴
מברכים החודש: "ראש-חודש אייר"⁵ ביום הרביעי וביום החמישי.
אין אומרים 'אב הרחמים'.
לאמירת 'אשרי' – מוסרים את הספר-תורה לאחר להחזיקו בשיבה, הציבור רשאי לשבת, והאומר 'יהללו' נוטלו שוב בידו (וכן נהג הרבי, שנטל את הספר בעצמו, ואמר 'יהללו').

(1) ספר-המנהגים עמ' 30.

(2) היום יום ג' אייר. ספר-המנהגים עמ' 33 (כמנהג הספרדים, כמו ברוב ההפטרות, כמו"ש בהגות אדמו"ר מהורש"ב על הסידור, בסידור תורה אור ברוקלין תשמ"ז עמ' 488 ובסידור עם דא"ח עמ' 640).

(3) אינו חייב להיות ש"ץ דשחרית או דמוסף, כ"אם הש"ץ לענין זה (בבית חיינו אמר זאת הגבאי והבעל-קורא הרה"ח ר' יוחנן גורדון ע"ה, ואחריו הבעל-קורא הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה – למען ידעו... בניס יולדו עמ' 137).

(4) ורק אם הוא אקן וקשה לו להחזיקו משך-זמן, יתן לאחר להחזיקו (המקורות נסמנו ב'בירור' בנושא שנדפס ב'התקשרות' גיליון תצו עמ' 17, עיי"ש).

(5) שמו של החודש נכתב בשני יודין – אייר, דווקא. ובפרט על-פי המבואר, שאייר הוא 'חודש שנולדו בו יוונת עולם', הוא ראשי תיבות סוד המרכבה שלימה – אברהם, יצחק, יעקב, רחל (נחלת-שבעה ס"ז. מאורי-אור בערכו) – אג"ק כרך טו עמ' קלו.

(6) כשהרבי התפלל בש"ק לפני העמוד, היה בדרך כלל נשאר לעמוד (לאחרי אמירת הפטרה) על הבימה, וכשהגיע ל'יהללו' היה מכריז 'יהללו' ומלווה הספר-תורה בחזרה לארון הקודש (לקט הליכות

להתעלות על-ידי צימאון ותשובה

כיצד אפשר להיות בשמחה כשהאדם יודע את מעמדו ומצבו? • כדי להתקשר לקב"ה, יש להיות לצאת מהמציאות על-ידי צימאון ובתשובה • העבודה מתחילה למעלה מטעם ודעת (פסח), ואחר-כך, הופכים הטעם והדעת לדבר מצווה (שבועות) • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

והמענה לזה:

יש לדעת שכל ההמשכות נעשים כבר עתה, בזמן הגלות, ולעתיד לבוא יתגלו העניינים שנמשכו על-ידי קיום התורה ומצוות בזמן הזה דווקא. וכאשר עושים חשבון, שלאמיתו של דבר כל העניינים ישנם כבר עתה, וסוף-כל-סוף הם יתגלו – הדבר מביא לידי שמחה.

וזהו אחת מנקודות התוכן הפנימי שבניגון "ניע זשוריצ"י כלאפצ"י"⁴ – שאין צורך לדאוג ("ניע זשוריצ"י), כיוון שכל העניינים ישנם כבר עתה, וכאשר יגיעו לפונדק ("דאָ קראַטשאַמקו"), ויפרקו את כל מה שיש בידם ("פאַנאַנדערפאַקן וואָס מען האָט") – אזי יראו מה שיש להם באמת ("וועט מען ערשט יעמאַלט זען וואָס מען פאַרמאַגט"), ודבר זה יביא לידי "יין" – (לא יין שנותנים לנידונים בעונש קשה⁵, אלא) יין "המשמח"⁶, שמגלה את העניינים הנעלים ביותר.⁷
[כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן את הניגון "ניע זשוריצ"י].

א. מכיוון שהתועדות זו היא בהמשך ל"סעודת משיח" באחרון של פסח – יתחילו בניגון "אני מאמין".

* * *

ב. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר¹ שאנו הולכים לקראת משיח צדקנו, וכאשר הולכים לקראת משיח צדקנו – יש ללכת בשמחה.

אלא שכאשר עושה האדם חשבון, אליבא דנפשיה, ממעמדו ומצבו – יכול לחשוב: מצד איזה עניין יכול הוא להיות בשמחה?

מצד מצבו בעצמו – ידע איננו בנפשיה כו';

ואפילו מצד התורה ומצוות שמקיים – הרי אין הוא מרגיש מה שנפעל על-ידי קיום התורה ומצוות שלו, שהרי בזמן הזה כל העניינים הם באופן של "מתן בסתר" (כפי שמצינו הלשון בזה²), וכמונח בתיבה סתומה³. ואם כן, כיצד יכול הוא להיות בשמחה?

(1) ראה גם תורת מנחם – התועדות ח"י ע' 243, ובהנסמן שם בהערה 100.

(2) ראה לקו"ת שלח לט, א. סה"מ תקס"ב ח"ב ע' שפב. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' נה.

(3) ראה לקו"ת דברים א, ב. סה"מ תרכ"ז ס"ע תלג ואילך (בהוצאת תש"ס – ע' תסז). תרכ"ט ריש ע' רט (בהוצאת תשנ"ב – ס"ע רכז ואילך). תרנ"א ריש ע' צו. תורת מנחם – התועדות ח"ב ע' 198. וש"נ.

(4) ראה גם תורת מנחם – התועדות ח"ז ע' 94. ח"ח ע' 240. וש"נ.

(5) ראה סנהדרין מג, א. תנחומא פקודי ב. רמב"ם הל' סנהדרין פ"ג ה"ב"ג.

(6) ס' שופטים ט, יג. וראה ברכות לה, א. וש"נ. ראה לקו"ת שה"ש ב, סע"א ואילך. ובכ"מ.

ג. אמנם, אף-על-פי שכבר עתה נפעלים כל העניינים, וסוף כל סוף (כשיגיעו ל"פונדק") יבואו לידי גילוי כו' (כנ"ל) – הרי סוף סוף בינתיים, בשעת ההליכה בדרך, הכול הוא בהעלם, ונמצא שבפועל – אין בידינו שום דבר ("מען פארמאגט גארניט"). ואם כן נשאלת שוב השאלה – מצד איזה עניין תהיה השמחה?

והעצה לזה היא – עניין הצימאון:

כאשר ישנו צימאון לגילוי אלקות – הרי צימאון זה גופא מרווה במקצת, כיוון שהצימאון מרומם את האדם לאותה מדריגה שאלה הוא צמא, וכמאמר הבעל שם טוב⁸ "במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא".

[ועל-פי זה מבאר הבעל שם טוב מה שכתוב⁹ "שרפים עומדים ממעל לו":

מעמדם של השרפים הוא בעולם הבריאה, וחיותם נמשכת משם אדני. ואף-על-פי-כן נאמר "שרפים עומדים ממעל לו" – דקאי על מה שכתוב לפני זה¹⁰ "ואראה את אדני יושב על כסא גו", שם אדני שמחיה אותם בעולם הבריאה, עולם הכסא¹¹, היינו שעומדים למעלה ממקור חיותם.

וטעם הדבר – כיוון שמתבוננים בעניין ההבדלה באין ערוך של עולם האצילות, שהוא מובדל באין ערוך מעולם הבריאה (שהוא מקומם, כנ"ל) – שזהו מה שאומרים¹² "קדוש קדוש קדוש גו", והתבוננות זו גופא מרוממת אותם, עד שהם אכן נמצאים באותה מדריגה שאלה הוא הצימאון שלהם – עולם האצילות].

ועניין זה מודגש בימי הספירה, שעניינם הוא הצימאון למתן תורה, שמתעם זה סופרים את הימים עד שיהיה מתן תורה¹³.

וזהו גם כן מה שאמר דוד המלך¹⁴ "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי גו' כן בקדש חזיתך", ופירש אדמו"ר הזקן בשם מורנו הבעש"ט נ"ע¹⁵: "כן בקדש חזיתך" – "הלואי בקדש חזיתך". והיינו, שאף שנמצא במדריגה תחתונה ביותר, "בארץ ציה ועיף בלי מים", מכל מקום הרי הוא מתברך "הלואי בקדש חזיתך" – "בקדש" דייקא, "קדש מלה בגרמיה"¹⁶ שלמעלה גם מ"קדוש".

והטעם לזה – מצד גודל מעלת הצימאון (כנ"ל), שעל-ידי הצימאון גופא יכול להתעלות למדריגה שאלה הוא הצימאון, גם כאשר נמצא במדריגה תחתונה ביותר.

וסיים כ"ק אדמו"ר: ישנו ניגון מאדמו"ר הזקן על הפסוק "צמאה לך נפשי", – וציוה שינגנו את ניגון זה.

[המסובים לא ידעו את הניגון, וניגנו כ"ק אדמו"ר בעצמו כמה פעמים].

* * *

ד. ידוע¹⁷ החילוק בין חודש ניסן לחודש תשרי – שעבודת חודש תשרי היא עבודת בעל-תשובה, ועבודת חודש ניסן היא עבודת הצדיקים.

והנה, החילוק בין עבודת הצדיקים לעבודת בעל-תשובה הוא¹⁸ – שעבודת בעל-תשובה היא בבחינת רצוא, "למעלה מעלה עד אין קץ"¹⁹, ועבודת הצדיקים היא בבחינת שוב, המשכה "למטה מטה עד אין תכלית"¹⁹.

אמנם, על-פי מה שנתבאר לעיל (במאמר²⁰) שהעבודה צריכה להיות בהתכללות ב' הקווים יחד, שב"למטה מטה עד אין קץ" גופא יורגש עניין "למעלה מעלה עד אין תכלית", וזהו חידושו של משיח, ש"משיח אתא לאתבא צדיקיא

14 תהלים סג, ב.ג.

15 ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ד. ו"ש.נ.

16 זח"ג צד, ב.

17 ראה אוה"ת בא ע' רנו ואילך. וראה גם לעיל [תו"מ תשי"ד ח"ב] ע' 199. ו"ש.נ.

18 ראה סה"מ תרס"א ע' קסג ואילך. ועוד.

19 ראה תקו"ז סוף תיקון נו (וראה שם תיקון יט – מ, ב). ז"ח יתרו לד, סע"ג.

20 פ"ב ואילך [תו"מ תשי"ד ח"ב] ע' 232 ואילך.

8 ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סמ"ח. ו"ש.נ.

9 ישע"י ו, ב.

10 שם, א.

11 ראה לקו"ת אמור לב, ב. האזינו עד, ד. סה"מ מלוקט ח"ה ריש ע' רלח. ו"ש.נ.

12 ישע"י שם, ג. וראה חולין צא, סע"ב ואילך, ובתו"ד ברוך שם.

13 אגדה הובאה בר"ן סוף פסחים. וראה חינוך מצוה שו. הנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 114 הערה 2.

לא תשנא... הוכח תוכיח את עמיתך (יט,ז)

הרי שרק מי שמקיים כראוי "לא תשנא" יכול לקיים כנדרש "הוכח תוכיח".

(היום יום כ"ו באייר)

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תישא עליו חטא (יט,ז)

לא תלבין את פניו ברבים (רש"י)

"לא תשנא את אחיך בלבבך" – לא זו בלבד שאסור לך לשנוא את חברך, עליך אף לדאוג שחברך לא ישנא אותך. שכן יש להניח שהוא שונא אותך משום שראה בך דברים שלפי דעתו יש בהם דופי, ולכן "הוכח תוכיח את עמיתך" – מחובתך להוכיח את עמיתך את צדקת מעשיך, וכך תסלק את השנאה מליבו. "ולא תישא עליו חטא" – כשתעשה זאת, שוב לא ישא חברך חטא בגללך.

"לא תלבין את פניו ברבים" – ואף שבטוח אתה בצדקת דרכך וכוונתך אינה אלא להציל את חברך מעוון שנאת-ישראל, אסור לך להשמיע לו דברים קשים ולהלבין את פניו.

(כתר-שם-טוב (הוספות) סימן ז)

ואהבת לרעך כמוך (יט,יח)

הרב המגיד ממזריטש אמר פעם לתלמידו, הרב הקדוש רבי אלימלך מליזנסק:

שמע מה שמכריזים במתיבתא דרקיע – שיש לאהוב רשע גמור באותה אהבה שאוהבים צדיק גמור!

(ספר-השיחות ת"ש עמ' 117)

* * *

כ"ק אדמו"ר הרי"צ נהג לקרב כל אדם, אפילו יהודי כזה שעליו נפסק בשולחן-ערוך (חושן-משפט סימן תכה) שלגביו לא חל הדין של "לא תעמוד על דם רעך".

וטעמו ונימוקו עמו:

ארבעה חלקים הם בשולחן-ערוך ו'חושן משפט' הוא החלק הרביעי. ב'חושן משפט' עצמו יש יותר מארבע-מאות סימנים, ופרטי הדינים האמורים מופיעים בסימנים האחרונים שבו. כשילמדו ויקיימו את כל דיני השולחן-ערוך, מתחילת 'אורח-חיים' עד לסימנים אלו, אוראז יהיה מקום לעסוק גם בדינים אלו...

(ליקוטי-שיחות כרך א, עמ' 134)

מפני שיבה תקום (יט,לב)

בוהר כאן (ח"ג פז) מפרש:

"מפני שיבה" – עוד בבחירתך, לפני שאתה מזדקן,

"תקום" – בעמידה טובה וישרה, לפי רצון התורה,

"והדרת" – אדם הנוהג כן הרי הוא הדור ומשובח. ואילו אדם ש'קם' לעת זקנתו – אין לו במה להשתבח כלל.

פרשת קדושים

קדושים תהיו כי קדוש אני (יט,ב)

"פרשה זו נאמרה בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלוין בה" (ויקרא־רבה)

הבא לעורר את הקהל לתשובה ומעשים טובים – שתי דרכים לפניו. דרך אחת, להדגיש את חומרת האיסורים ולתאר את העונש עליהם. דרך שנייה, להבליט את היוקר והעילוי של התורה ומצוותיה ואת גודל מעלת היהודי.

מדברי המדרש כאן נמצאנו למדים כי יש להעדיף את הדרך השנייה. כאשר מקהילים יהודים כדי למסור להם 'גופי תורה', יש לפתוח בהדגשת גודל מעלתם של ישראל – "קדושים תהיו כי קדוש אני" (היינו שקדושתם של ישראל קשורה לקדושתו יתברך ונובעת ממנה).

ואכן, שתי השיטות נבחנו במרוצת הדורות, והתברר כי השיטה השנייה השיגה הצלחה רבה יותר.

(מהתועדות שבתקודש פרשת אחרי־קדושים תשמ"ח. התועודות תשמ"ח כרך ג, עמ' 283)

* * *

"אם מקדשים אתם עצמכם, מעלה אני עליכם כאילו קידשתם אותי" (תורת־כוהנים)

"קדושים תהיו" – עליכם להיות קדושים ופרושים גם מדברים המותרים, "קדש עצמך במותר לך" (ראה רמב"ן). ציווי זה הוא לכל יהודי באשר הוא – "דבר אל כל עדת בני־ישראל".

אלא שכיצד אפשר לומר כי עבודה נעלית זו שייכת לכל אחד? אדם שנכשל בדבר אסור – האומנם שייך הוא ל"קדש עצמך במותר לך"?!¹

על כך נאמר: "כי קדוש אני – מעלה אני עליכם כאילו קידשתם אותי". כשאדם שם אל ליבו דבר נפלא זה ומתבונן בו, זה גופא מעורר בו כוחות פנימיים ונעלמים, שעלידם יכול הוא להתגבר על כל מונע ומכשול לעבודה זו.

(ליקוטי־שיחות כרך ז, עמ' 323)

* * *

"יכול כמוני? תלמוד־לומר כי קדוש אני – קדושת־י למעלה מקדושתכם" (ויקרא־רבה)

המשפיע הנודע ר' שמואל־בצלאל (הרשב"ץ) היה אומר:
 "יכול כמוני" – בניחותא, יהודי יכול להיות 'כמוני' כביכול.
 "תלמוד־לומר" – הנתנית־כוח לזה באה מהתורה.
 "כי קדוש אני" – "קדושת־י למעלה (באה כביכול) מקדושתכם".

(ליקוטי־שיחות, כרך ז, עמ' 311)

בתיובתא²¹ – הרי מובן שגם בחודש ניסן וחדשי הקיץ (שעניינם עבודת הצדיקים) צריכה להיות גם עבודת התשובה.

ה. ביאור העניין:

מי שנמצא במעמד ומצב נעלה ביותר, ועד למדריגת "צדיק" – עלול לעשות "חשבון" שאינו זקוק לעבודת התשובה, שכן, לשם מה עליו לעשות תשובה, ועל מה יעשה תשובה?

ועל כך המענה הוא, שגם אצלו צריך להיות באופן תמידי תנועה של תשובה, כדי לעלות על־ידי זה למדריגה נעלית יותר – "אסורה מכאן להתקרב לשם"²².

והטעם לזה:

ככל שיהיה האדם במדריגה נעלית, הרי לגבי מדריגה נעלית ממנו – אין לעבודתו ערך כלל ("זיין גאנצע עבודה איז גארניט"), ולכן, כשיתבונן במדריגה נעלית ממנו – יתעורר אצלו הרצון להתעלות למדריגה זו.

והרי ידוע²³, שהעלייה למדריגה נעלית יותר היא דווקא על־ידי ביטול המדריגה הקודמת ("אסורה מכאן להתקרב לשם"), שהוא עניין התשובה.

ועל דרך שמצינו בגמרא²⁴ ש"ר' זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא (או ארבעים תעניות)²⁵ דלשתכח גמרא בבלאה מיניה" – אף שגם לפני זה היה לימודו במדריגה נעלית ביותר, שלמד לשמה ונתעצם עם תורתו שלמד (עד ש"הוה בדיק נפשיה... ולא הוה שלטא ביה נורא") – כיוון שלגבי תלמוד ירושלמי, שהוא עניין נעלה עוד יותר, היה עליו לשכוח את אופן הלימוד דתלמוד בבלי²⁶.

ועל דרך זה בענייננו – שככל שיהיה במדריגה נעלית ביותר, בעליות עד אין קץ (שהרי מדובר גם במדריגות שהן בבחינת בלי גבול), הרי לגבי

(21) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. שה"ש ג, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב.

(22) פרש"י שמות ג, ג. וראה סה"ש תש"ב ע' 46 ואילך.

(23) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ג ע' לו. וש"נ.

(24) ב"מ פה, סע"א.

(25) גירסת הרש"ל (נעתק עה"ג) שם. וראה לקו"ש חל"ד ע' 24 הערה 6. וש"נ.

(26) ראה לקו"ש שם ע' 30. וש"נ.

בלי גבול נעלה יותר אין לזה שום ערך, ולכן צריך להיות עניין התשובה – "אסורה מכאן להתקרב לשם".

והטעם שהסדר הוא באופן זה דווקא (שדווקא על־ידי עבודת התשובה אפשר להתעלות לדרגה נעלית יותר) – כיוון שהקב"ה הוא בלי גבול, ולכן, הדרך היחידה להתקשר אליו היא על־ידי עבודת התשובה, שהיא בבחינת יציאה מעצמו ומההגבלות שלו.

ובפרטיות יותר:

עבודת הצדיקים – היא עבודה בדרך אור ישר, במדידה והגבלה שעל־פי טעם ודעת. ולכן, אם יסתפק בעבודה זו – יישאר לעולם בתוך ההגבלות שלו, ולא יוכל להתקשר עם הקב"ה שהוא בלי גבול.

ודווקא על־ידי עבודת התשובה, שתוכנה הוא שאינו שבע רצון ממעמדו ומצבו, ולכן הוא בתנועה של יציאה מעצמו – אזי אפילו "בשעתא חדא וברגעא חדא"²⁷, בפניה אחת²⁸ אל הקב"ה ("מיט איין קער וואָס ער קערט זיך אָפּ פון זיך צום אויבערשטן"), נעשה היציאה מההגבלות שלו, ומתאחד עם הקב"ה.

ו. כל האמור – הוא גם בנוגע למי שאכן נמצא במדריגת צדיק, ועל אחת כמה וכמה שכן הוא בנוגע למי שנמצא למטה מזה:

גם מי שאינו במדריגת צדיק – יכול לעשות "חשבון": מכיוון שבשעה שמקיים מצווה או לומד תורה, נעשה מיוחד עם הקב"ה ביחוד "נצחי לעולם ועד" (כמו שכתוב בתניא²⁹) – הרי הוא כבר מיוחד עם הקב"ה באופן נצחי, ולמה לו לעשות תשובה?...

אמנם, עליו לזכור, שהן אמת שעל־ידי מצווה אחת, או לימוד תורה למשך זמן קצר, מתאחד הוא עם הקב"ה ביחוד נצחי – אבל לאיך גיסא, הרי כשישנו רגע אחד שאינו עוסק בתורה, נאמר עליו³⁰ "כי דבר ה' בזה גו' הכרת תכרת", שנעשה

(27) זח"א קכט, סע"א.

(28) ראה לקו"ת דרושי ר"ה סא, א. סג, ד. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שמו. תרנ"ד ריש ע' שכט. סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. ח"ג ע' קד.

(29) פכ"ה (לב, א).

(30) שלח טו, לא. וראה סנהדרין צט, א.

תפקיד דורנו – להביא משיח בפועל!

עשו כל אשר ביכולתכם!

...על-פי האמור לעיל על-דבר הדגשת עניין הגאולה (במיוחד) בזמן זה – מתעוררת תמיהה הכי גדולה: הייתכן שמבלי הבט על כל העניינים – עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?!... דבר שאינו מובן כלל וכלל!

[...] מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני-ישראל ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה לא הועיל, והראיה, שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר – בגלות פנימי בענייני עבודת ה'.

הדבר היחידי שיכולני לעשות – למסור העניין אליכם: עשו כל אשר ביכולתם – עניינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון – להביא את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!
והיירצון שסוף-כל-סוף יימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובוודאי יפעלו אצל הקב"ה – כמו שכתוב "כי עם קשה עורף הוא (למעליותא, ולכן) וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו" – להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלמה תיכף ומיד ממש.

(משיחת ליל כ"ח בניסן ה'תנש"א. ספר-השיחות תנש"א, כרך ב, עמ' 474)

"ויזעקו – וידע אלוקים"

יציאת מצרים באה לאחר שבני-ישראל זעקו וביקשו להיגאל, כפי שמספרת התורה (שמות ב, כג-כה): "ויהי בימים הרבים ההם . . . ויאנחו בני-ישראל מן העבודה ויזעקו . . . וישמע אלוקים את נאקתם ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב, וירא אלוקים את בני-ישראל וידע אלוקים".
הווי אומר: בני-ישראל צריכים לצעוק אל הקב"ה על אריכות הגלות, ולהתחנן לפניו שיוציאם מן הגלות, באומרם שכבר סיימו את עבודתם ("מן העבודה"), ומכיוון שכן – מדוע מעכבים אותם בגלות? וצעקה וזעקה זו תביא ל"וידע אלוקים", והקב"ה אכן ישלח לנו גואל צדק בקרוב.

(משיחת שבת-קודש פרשת שמות תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ב, עמ' 803)

משיח עכשיו

המטרה והמשימה המיוחדת של דורנו היא – להביא את המשיח תיכף ומיד, "אנו רוצים משיח עכשיו". ואין בדבר משום חידוש, שכן כל יהודי מתפלל ומבקש בתפילת שמונה-עשרה "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח . . . כי לישועתך קווינו כל היום" (במשך כל היום). וכאשר מגיע זמן תפילת מנחה, ומשיח עדיין לא הגיע, אומרים זאת שוב; ואם הגאולה מתעכבת חלילה עד לערב, חוזרים על תפילה זו בתפילת ערבית!

(ליקוטי-שיחות כרך כ עמ' 458)

מעצמו ("אֶפְטֵרֶטֶן פֻּן זִיך"), ודווקא על-ידי זה ביכולתו להתקשר עם הקב"ה ולהתאחד עמו.

ח. ההוראה מהאמור – בנוגע לעבודה הפרטית של חדשי הקיץ, שלאחרי חודש ניסן:

זמן הקיץ בכלל הוא זמן של תוקף הטבע, הכול מתחיל לפרוח כו', וניכרת ביותר הדרת הטבע. ובהתאם לזה, הרי הסדר בחדשים אלה הוא לנסוע למקום מנוחה כו'. וגם אצל בחורי ישיבה נעשה סדר זה – שבימי הקיץ מתמסרים לבריאות הגוף, נוסעים ל"נאות דשא" ("דאָטשע") ל"תקופת נופש" ("אויף אַ וועקיישן צייט"), ובכלל – סדר ה"עבודה" בתקופה זו הוא בעניינים של "בכלל" דרכיך דעהו"...

– ("כ"ק אדמו"ר אמר בכת-שחוק): בנוגע לעניין ה"דעהו" – הרי פעם כך ופעם כך ("ווי אַמאַל")... אבל עניין "דרכיך" – ישנו בוודאות!... – וההוראה היא – שגם בזמן זה צריכה להיות עבודת התשובה, עניין היציאה מעצמו ומהמדידות והגבלות שלו.

יש לזכור³⁵, שאפילו ר' אלעזר בן ערך, כאשר נמשך אחרי "חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת", גרם לו הדבר ש"בעא למיקרא החדש הזה לכם³⁶, קרא החרש היה לכם³⁷", דהיינו שבמקום "החודש הזה לכם", שהוא עניין תכלית הגאולה והיציאה מהמצרים וגבולים – קרא "החרש היה לכם"!!... ולכן יש לדעת, שאף שזהו זמן הקיץ, זמן תוקף הדרת הטבע כו' – אף-על-פי-כן, צריכים לעמוד תמיד (לא רק בתנועה של עבודת הצדיקים, עבודה בדרך "אור ישר", אלא גם) בתנועה של עבודת התשובה – היציאה מעצמו.

ט. עניין זה מודגש גם בהתחלת פרקי אבות שלומדים בשבתות שלאחרי חג הפסח, החל מהשבת הראשונה לאחר חג הפסח – "משה קבל תורה מסיני"³⁸:

(34) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
(35) ראה גם שיחת ש"פ תזריע ס"ו ואילך (לעיל [תו"מ תשי"ד ח"ב] ס"ע 175 ואילך).

(36) בא יב, ב.
(37) שבת קמז, ב.
(38) אבות רפ"א.

נפרד חסדו של מהקב"ה!
ולכן, בכל מעמד ומצב שבו נמצא האדם, תמיד עליו לזכור, שאם הפסיק לרגע לעסוק בתורה ומצוות, נעשה "נפרד", ולכן עליו לשוב בתשובה, ליצאת מעצמו, "אסורה מכאן".

ז. העניין האמור – שייך גם למה שכתוב בפרשתנו³¹ "מפני שיבה תקום גו":
איתא בזהר³²: "מני קודשא בריך הוא לבר נש לאהדרא בתיובתא בבחרותיה קודם דיזקין ביה יצר הרע, הדא הוא דכתיב מפני שיבה תקום, קודם שיבה דילך".

ובחסידות מבואר, שהכוונה היא שיש לעשות תשובה עוד לפני בואו של היצר הרע שנקרא בשם "מלך זקן וכסיל"³³, "שיבה". והיינו, שעוד בקטנותו, כאשר היצר אינו כל כך בתוקף עדיין (דהיינו בתחילת העבודה) – עליו לצבור כוחות, כדי שבעתיד (לאחר שיתחזק היצר הרע) לא יהיה שבע-רצון ממעמדו ומצבו, ויהיה בתנועה של יציאה מההגבלות שלו.

ועניין זה מתאים לאמור לעיל – שגם אצל מי שנמצא במצב נעלה כו' צריכה להיות התנועה של תשובה, כיוון שהדרך היחידה להתקרב להקב"ה היא על-ידי יציאה ממצאותו:

הטעם שמיד בהתחלת העבודה צריכה להיות התנועה של תשובה (דהיינו שלילת הקא-סלקא-דעתך שבהתחלת העבודה צריכה להיות עבודה על-פי טעם ודעת דווקא, ורק לאחרי זה צריכה להיות עבודה שלמעלה מטעם ודעת) – כי, כאשר ההתחלה היא על-פי טעם ודעת, שזהו עניין הקשור עם מציאותו שלו, הרי גם אחר כך יישאר במציאותו, כפי שהוא מציאות בפני עצמו מאלקות. ובפרט לאחר שיתחזק אצלו היצר-הרע ("שיבה"), כשהוא עדיין נמצא במציאותו – הרי ודאי שבסופו של דבר יהיה נפרד מאלקות חסד ושלום.

ולכן, מיד בהתחלת העבודה צריך להיות עניין התשובה – "אסורה מכאן", שהוא עניין היציאה

(31) יט, לב.
(32) ח"ג רכו, רע"ב. וראה זהר סוף פרשתנו (פז, ב) – הובא במכתב י"ד אייר שנה זו (אגרות-קודש ח"ט ס"ע לו ואילך).
(33) קהלת ד, יג ובפרש"י.

הוא באם מרגיש בעצמו שמבלבלים ליה הקולות
ושאי אפשר לו לשמוע כל התיבות בוודאי לא
יצא. וקל-להבין.

שותף שהפך ל'בעל הבית'...

ועוד לעניין השותפות בגליון א'כז: כשנדפס
קונטרס "פורים תשי"א", הופיע בו לראשונה השם
"דפוס עזרא", השם שהוענק על ידי הרבי לדפוס
שפתח הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמאן (ז"ל). מקור
השם בהדפסת סידור תהלת ה' שהודפס ברוסטוב
בזמן מלחמת העולם הראשונה – ראה ספר 'למען
ידעו... בנים יולדו' (תשנ"ז) עמ' 109.

בתוך הספר מספר הרב שוסטרמן, כי ידוע היה
לו ולשותפו באותה תקופה (ר' צבי גנזבורג ז"ל)
כי רצון הרבי שה'מרכז' לענייני חינוך ייעשה שותף
בבית-הדפוס. הרב שוסטרמן ראה זאת כעניין
רוחני גרידא (שיסייע בהתפתחות הדפוס) ולכן
לא רצה שה'מרכז' ישקיע בעבור כך סכום כסף.
אולם הרבי עמד על כך ואמר כי "ה'מרכז' צריך
להיות שותף!".

קודם לכן אף שאל הרבי ב'יחידות' את ר' צבי
גנזבורג מדוע אין ה'מרכז' נכנס לשותפות בדפוס?
והלה השיב, כי ר' מרדכי אינו מעוניין בכך –
בהשקעה כלכלית מצד ה'מרכז'. הרבי שאל: ואם
ה'מרכז' רק ישקיע ולא יוציא, האם גם במקרה זה
הוא לא יהיה מעוניין?...

בשלב זה הורה הרבי כי השותפים שוסטרמן
וגנזבורג ישוחחו על-ידי עם הרב חודקוב, ואחר
כך ייכנסו שלושתם אל הרבי. השיחה התקיימה
וכשנכנסו שלושתם ל'יחידות' – ביטל הרבי את
דעת השלושה וקבע כי ה'מרכז' צריך להיות
שותף! ובעד עבודתם יקבלו משכורת כפועלים,
וכאשר יהיו רווחים יקבל ה'מרכז' שלישי מהרווח.
בשם "עזרא" הודפסו עבודות וספרים של
קה"ת ו'מרכז' לענייני חינוך שהיו פטורים ממס,
וכאשר בית הדפוס החל לקבל הזמנות מלקוחות
שונים שלא היו פטורים ממס – הוסיפו לדפוס את
השם 'בלשן' (על פי מאמר חז"ל במסכת שקלים –
בלשן זה מרדכי).

מעתה היה הסדר: מה שהודפס בשביל ה'מרכז'

היה על שם 'עזרא', וספרי שאר הלקוחות – על
שם 'בלשן'.

ביום ח"י אלול תשי"א נפטר אביו של ר' מרדכי,
ר' אליהו שוסטרמן. מכיוון שהיה שותף בבית
הדפוס הנה על-פי ההלכה היה על בית-הדפוס
להיות סגור במשך ימי ה'שבועה', אבל הרבי אמר
לשותף (באותם ימים) ר' צבי גנזבורג, שה"בעל-
הבית על הדפוס הוא ה'מרכז' ולכן יכול בית
הדפוס להיות פתוח [=ולעבוד כרגיל].

מחילה מהשותף...

מעשה במהדיר חסידי שביקש להוציא-לאור
ספר כשהוא "מוקדש לכ"ק אדמו"ר שליט"א".
מהדורה ראשונה של הספר נערכה על-ידי שניים,
בעוד שהחדשה הייתה רק של אחד. הרבי (היכל
מנחם) כרך ב' ימ' (נז) הגיב כשהוא מקיף את
ההקדשה וקבע:

בכדי שארשה זה [=הדפסת ה'הקדשה'] אין
מספיק פסק-דין בית-דין שמוותר היה לו להשתמט
משותפו בחלק א' – בעריכת חלק ב', כי-אם כתב
מהשותף הנ"ל בעבר שמוחל, במחילה גמורה כו'.
והרבי מסיים:

[באם אינו [=כלומר אין השותף מוחל] – ישמיט
ההקדשה הנ"ל].

הרגל בריא

ועוד בנושא עישון סיגריות (גליון א'כג):
במספר קובצים (לראשונה ב'התמים') פורסם
תמליל שנרשם על-פי קלטת וידאו ממהלך חלוקת
הדולרים ביום ראשון ג' טבת תש"נ:
אחד העוברים: הגעתי לכאן, ראיתי בחורים
מהישיבה שלכם מעשנים [=סיגריות], מדוע אתם
לא אומרים להם לא לעשן? העישון הוא טוב או
רע?

הרבי: זה תלוי בהרגל של האדם. אם מישהו
רגיל לעשן והוא יפסיק, זה יכול להזיק לבריאותו.
האיש הנ"ל: 'או קיי', תאמר להם בבקשה לא
לעשן. אם תאמר להם הם ישמעו בקולך.

הרבי: אינני רופא...

אמרו חז"ל³⁹ "בתחילה היה משה למד תורה
ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה", והיינו, שמצד
ההגבלות שלו לא היה באפשרותו לקבל את
התורה (ואילו היה משה רבינו מתחשב במדידות
והגבלות כו' – לא היה ביכולתו בשום אופן לקבל
את התורה), ורק לאחר שנתבטל ממצייאותו ויצא
מההגבלות שלו – ניתנה לו במתנה⁴⁰.

* * *

י. בין חג הפסח לחג השבועות ישנו הזמן של
ספירת העומר. והיינו, שבכללות ישנם ג' זמנים:
חג הפסח, ספירת העומר, וחג השבועות.

והחילוק ביניהם: בפסח – חמץ הוא דבר
האסור, בספירת העומר – הוא דבר הרשות,
ובשבועות – הוא מצווה חיובית, שהרי שתי הלחם
היה צריך להיות מחמץ דווקא⁴¹.

ולכאורה אינו מובן: אם חמץ בפסח הוא דבר
האסור – איך יתכן שבשבועות נעשה חמץ עניין
של מצווה (ששתי הלחם צריכים להיות מחמץ
דווקא)?

וביאור העניין⁴²:

חמץ – הוא עניין של ישות והתנשאות, טעם
ודעת, היפך עניין המצה שנקראת "לחמא עניא",
שאינן בה התנשאות ואין בה טעם.

ולכן, בחג הפסח – מיד בצאת בני ישראל
ממצרים – היה חמץ אסור, כיוון שאז האירה
בהם האמונה בבחינת קטנות, דהיינו שהיה בהם
אמונה וביטול בלבד, אבל בפנימיות עדיין לא היה
בהם כלום ("זיי האָבן נאָך גאַרניט געהאַט"), ולכן
הטעם ודעת (שהוא עניין החמץ) שלהם – עדיין
לא היה כדבעי;

ורק בחג השבועות, לאחר שלימות העבודה
של ספירת העומר בבירור המדות בפנימיות, כך,
שגם עניני הטעם ודעת נעשו קדושה – אזי אפשר
לעשות גם מהחמץ עניין של מצווה.

יא. והנה, בזמן הזה אין הקרבת שתי הלחם
בגשמיות, אבל ישנו עניין זה בעבודה הרוחנית
בנפש האדם, בג' זמנים הנ"ל:

אמרו חז"ל⁴³ "בכל דור ודור חייב אדם לראות
את עצמו כאילו הוא יצא (היום⁴⁴) ממצרים",
והיינו שתמיד צריך להיות עניין היציאה ממצרים
הגוף ונפש הבהמית, שהוא עניין יציאת מצרים
ברוחניות.

והסדר כזה – שבהתחלת העבודה (בדוגמת
עניין יציאת מצרים בחג הפסח) חמץ הוא אסור,
דהיינו שאין לחשוב כלל על הטעם ודעת שלו,
איך עניין פלוני נראה בעיניו על-פי שכל כו', שהרי
שכלו עדיין אינו כדבעי, ולכן עליו להיות בתנועת
ביטול וקבלת עול שלמעלה מטעם ודעת.

[ועניין זה אינו רק בהתחלת העבודה ממש,
אלא בכל מצב ישנו עניין שהוא בדוגמת התחלת
העבודה, שהרי "בכל דור ודור (דהיינו בכל מעמד
ומצב) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא
היום ממצרים". ולכן, בכל מצב ישנה תנועה זו –
שלא להתחשב בעצמו ובשכלו, וכנ"ל (ס"ח) שגם
בעבודת הצדיקים צריכה להיות עבודת התשובה
והיציאה ממצייאותו].

אמנם, לאחר שכבר יצא מ"מצרים" (מהמצרים
והגבלות שלו) – הרי אף שגם אז אינו יכול עדיין
לעשות מהחמץ מצווה חיובית (היינו, קדושה
ממש), מכל מקום, אין זה כבר דבר האסור, אלא
דבר הרשות – דהיינו שעליו להתחיל לחשוב ("ער
דאַרף שוין אָנהויבן עפעס טראַכטן") על פנימיותו
ועל מציאותו שלו (שהוא עניין החמץ שבו), שיהיו
באופן המתאים לקדושה.

ועד שבגמר ותכלית העבודה – אפשר (ובמילא
– חייבים) לעשות מהחמץ (טעם ודעת) עניין של
קדושה ממש, כלי לאלקות, על-ידי בירור פנימי,
שהוא תכלית שלימות העבודה.
והרי זוהי מעלת תורת חסידות חב"ד – שאין
מסתפקים בעניין ד"צדיק באמונתו יחיה⁴⁵, אלא
השכל עצמו נעשה כלי לאלקות.

(קטעים מהתוועדות ש"פ קדושים ה'תשי"ד.

תורת מנחם כרך יא, ע' 242-251, בלתי מוגה)

(43) פסחים קטז, ב (במשנה).

(44) תניא רפמ"ז.

(45) חבקים ב, ד. וראה לקו"ד ח"א קמא, ב. ועוד.

(39) נדרים לח, א.

(40) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 329.

(41) אמור כג, יז. מנחות נב, ב.

(42) ראה גם לקו"ש חכ"ב ס"ע 31 ואילך, חל"ב ע' 136, ובהנסמן

שם.

הר סיני ו'דפוס עזרא'

מהי משמעותו האמיתית של הר סיני, והוספת שיטת חב"ד בזה • שקלא־וטריא לביור עניין הבאת ילדים לבית הכנסת • כיצד קיבל הדפוס של ספרי קה"ת את השמות "עזרא" ו"בלשן"? את מי מינה הרבי כ'שותף' בכיר לבעלי־הדפוס? ומה ענה למי שחפץ להקדיש ספר לשמו של הרבי? • הוספות, תגובות והערות לסדרת 'סודתו בהררי קודש' בגיליונות החורף האחרון

לרדת מההר אל המעשה

בהתאם לימים בהם ספרו בני ישראל עד בואם להר סיני, ובהוספה לגיליון התקשרות א"ז בו הובאו התייחסויות ל'הר סיני' – מהראוי לצטט כאן את תגובתו של הרבי ליהודי שהשתתף ב'מבצע קדש' בחורף תשי"ז (אגרות קודש כרך יד עמ' תצה"ו):

לכבוד מר משה שי' המכונה ד"ר בהרב:

בהמשך לענין פורים, ובקשר למה שכותב שכשעלה על ההר שאומרים עליו שהוא הר סיני לא הרגיש שזהו אותו ההר, בטח לדכוותיה [=שלאדם ברמתו] למותר להדגיש שכל חשיבותו של הר סיני הוא שקבלו תורה מסיני, וחשיבות זו בעינה היא כששומרים את התורה כדבעי, שהיא תורת חיים, זאת אומרת הוראה בחיים היום יומיים, ותורת עולם היינו נצחית, המחייבת את איש היהודי בכל מקום וזמן, ושעל ידה נעשה עמנו עם עולם, עם נצחי. בהמשך מוסיף הרבי כי שיטת חב"ד היא ההליכה בדרכי נועם ובשבילי האהבה [=אהבת

ישראל] – "אבל מבלי להעלים על האמת מה היא תורה מסיני ובהדגשה אשר ההבנה במוח ורגש שבלב צריכים לרדת מעולם המחשבה והרגש – לעולם המעשה בפועל ממש, תכלית האדם".

תענית או סיום?

לענין המובא בגיליון א'ז, משיחת י"ט כסלו תשט"ז (תורת מנחם כרך טו עמ' 259; תורת מנחם – 'הדרנים על הרמב"ם ו'ש"ס' עמ' תפג הערה 141) על־דבר מנהג כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בענין תענית בכורים בערב פסח – שהיה צם כו', והשוואתו עם דברי ומנהגי ה'חתם סופר' – בשאלות ותשובות מהריא"ץ אורח חיים סימן נב – "גם אני שהתעניתית תליתר שנין בעד בני הבכור, לא הקלתי מעולם לסמוך על סיום מסכת – גם מרן רבינו הקדוש בעל חתם־סופר ז"ל התענה כל ימיו שהוא עצמו היה בכור [ז"ר] לקצת זקנתו שהיה חלוש אם נודמנה לו ברית מילה הקיל לעצמו שהוא היה מוהל כו'"].

כבוד בית כנסת

כמו כן הובא בגיליון הנ"ל לענין הבאת ילדים לבית־הכנסת, שמדעת הרבי נשמע שלא לל את הבאת הילדים, ונוכחות ילדים איננה מפריעה בבית הכנסת. על כך הגיב הרה"ג הרה"ח ר' יוסף שמחה גינזבורג שליט"א בגיליון א'יא, והוסיף עליו וכתב הרה"ת ר' שמחה זאיאנץ ממגדל העמק – אף הוא כדעת הרב גינזבורג – כדלהלן:
(א) לא יתכן, שהרי כן פסק אדמו"ר הזקן.
(ב) גם ה'הוכחה' מהשיחה אינה הוכחה כלל, שהרי תוכן הערת הרבי בשיחה היא שילדות קטנות אפשר להביאן לבית הכנסת – לעזרת הגברים (ולא רק ל"עזרת נשים") – ולא שכוונתו לחדש שמביאים ילדים קטנים לבית הכנסת. ומה שנאמר בשיחה שמביאים גם 'טף' אינו ראייה לכלום, שהרי מהיכן הראיה ש'טף' כאן כולל גם ילדים קטנים המבלבלים את הנוכחים בתפילה? ובפשטות, הכוונה לילדים כאלו שאינם מבלבלים את הנוכחים בתפילה. ואף המציאות מוכיחה שלפעמים דווקא ה'טף' הקטנים ביותר אינם מבלבלים, כי ישנים או רגועים על־ידי מוצץ וכדומה, ואילו דווקא הגדולים מהם בני השנתיים ומעלה מתחילים להסתובב ובוכים וכו' עד שלפעמים קשה להרגיעם, ובוודאי שלא להושיבם למשך זמן.

ומידי דְבָרֵי אַצִּיין מה שמעניין בלשונו של אדמו"ר הזקן, שמשנה ממה שכתב בסימן צח סוף סעיף א: ש"ילדים המבלבלים אבותיהם בתפלה אין להביאם כלל לבית הכנסת", ואילו בסימן קכד סוף סעיף יו"ד כתב ש"אותן שרצים ושבים בבית הכנסת בשחוק מוטב שלא להביאם כלל לבית הכנסת". ויש לפרש בטעם השינוי – שבהלכה הראשונה מדובר על כך שהילדים "מבלבלים אבותיהם בתפלה", וכיון שכוונה בתפילה הוא ענין עיקרי בתפילה – ממילא אין להביאם כלל, מה שאין כן בהלכה השנייה לא מדובר בילדים המבלבלים את הכוונה, אלא על העובדה שמבזים את בית הכנסת, כי "רצים ושבים בבית הכנסת בשחוק", וכיון שזה (אמנם ענין שראוי לשלול אך) אינו ענין עיקרי כתפילה עצמה, לכן כותב רק ש"מוטב שלא להביאם". וק"ל.

ולדעתי ברור שיש הבדל גדול בין דברי רבינו

להביא את הילדים לשמיעת עשרת־הדברות, לבין הבאתם לבית הכנסת במשך השנה. וההבדל בשתיים:

(א) חילוק במציאות – אינה דומה ההשתדלות הנדרשת לפעול על ילד שלא יבלבל במשך כל זמן התפילה, לבין ההשתדלות שלא יבלבל רק בשעת קריאת עשרת הדברות (והרי אחר־כך יכול לחזור לביתו על ידי האם וכיוצא־בזה).

(ב) חילוק בדיון – שכוונה בתפילה הוא ענין עיקרי, מה שאין כן כוונה בשמיעת עשרת הדברות שאינה עיקרית כל־כך, כלומר שגם אם האב ישמע את הקריאה ולא יכוון כל־כך, כיון שראשו עסוק בבנו – יצא ידי חובת הקריאה אף שלא הייתה בכוונה הראויה. עד כאן תגובת הרב זאיאנץ (לא בלשונו).

להשקיט את המבוגרים...

תגובת הכותב: הרי המציאות היא שהרבי דיבר ברבים הן על הבאת ילדים לבית הכנסת לשמיעת שופר (מצווה מן התורה), והן על שמיעת קריאת עשרת הדברות, וכן על הכאת המן וכו', כפי שצינו ברשימתי המקורות לכך, ועוד.

ויש להוסיף עליהם את האמור בהתוועדויות תשמ"ג (כרך ב' עמ' 1131):

והמנהג שהונהג לאחרונה שהגבאי מכריז שמבקשים שהילדים יהיו בשקט ולא יפריעו לתפילה – הרי באמת במקום לבקש מהילדים – עדיף לבקש זאת מהמבוגרים (שהם דווקא בני חיוב – מה שאין־כן הקטנים)!

ולכן על אף כל החידושים וההסברות הנכונות לכשעצמם (והביאור הנאה בשו"ע אדמו"ר הזקן), הנה כ"ק אדמו"ר עודד בפועל הבאת ילדים בגילאים שונים לבית הכנסת. וכן הדברים מתאימים לדברי ה'חתם סופר' האמורים שם. אם כי ברור בהחלט, שכאשר ילד מפריע בפועל חובה לדאוג להשקטתו או שלא להביאו כלל.

ומעין ראייה לכך, מהמפורש בהלכות מגילה סימן תרצ בשו"ע (ומשנ"ב), ש"אפילו שנים ואפילו עשרה יכולים לקרותה ביחד ויוצאים הם והשומעים מהם... דקריאה זו חביבה ביותר מפני הנס ויהיב דעתיה לשמוע הטיב. וכיון שכן פשוט